

VIERDE WERELDBLAD

PB-PP1B-16019
BELGIE(N)-BELGIQUE

ATD = All Together for Dignity / Agir Tous pour la Dignité / Samen voor waardigheid
www.atd-vierde wereld.be / Nr. 216 / september 2021 / Verschijnt vier maal per jaar

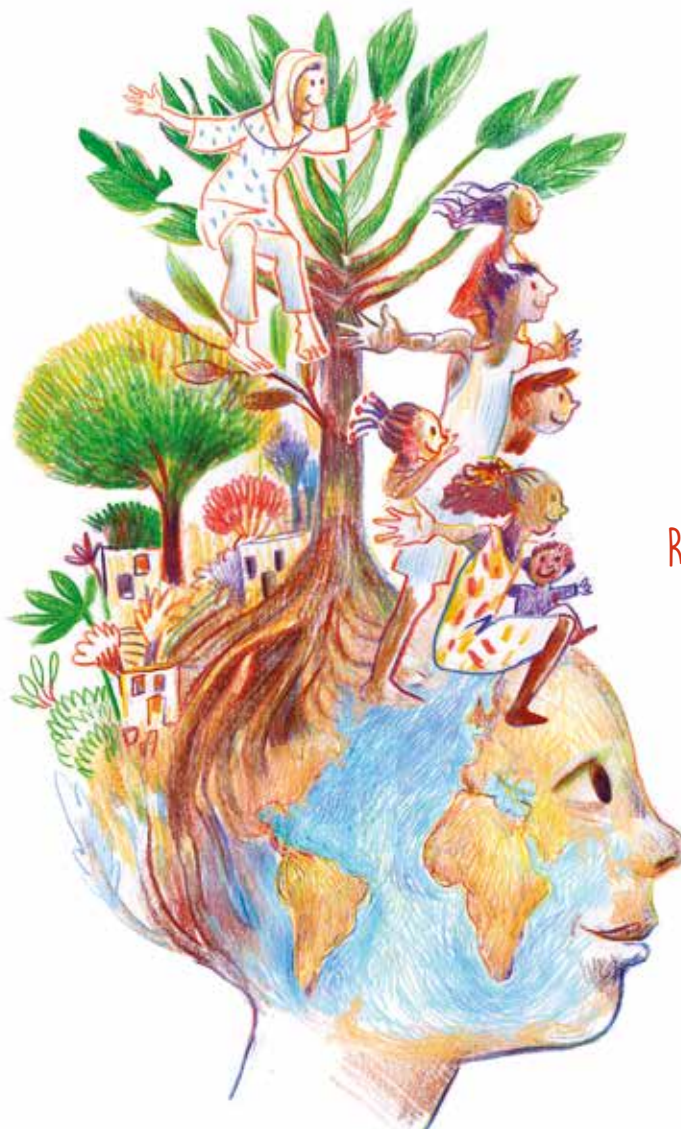
04 Elke mens kan mij
iets leren

06 Jong zijn en ruimte
krijgen om je dromen
en je talenten te ontdekken

10 17 oktober 2021

17 OKTOBER 2021

RESPECT VOOR ALLE MENSEN
EN VOOR DE PIANEET

VIERDE WERELDBLAD

Uitgave van de Beweging
ATD Vierde Wereld
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
(02) 647 92 25 / 647 99 00
contact@atd-vierdewereld.be
www.atd-vierdewereld.be
Internationaal: www.atd-fourthworld.org
Over de stichter: www.joseph-wresinski.org/nl
facebook.com/ATDVla

Verantwoordelijk uitgever:

Marijke Decuypere
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld.
Coverfoto: ATD Quart Monde, H el ene Perdereau

Voor giften van 40 euro of meer per jaar ontvangt u een fiscaal attest.

IBAN: BE89 0000 7453 3685
BIC: BPOTBEB1

U kan ATD Vierde Wereld
ook opnemen in uw testament.
Meer info hierover vindt u
op onze website.

EDITO

VIJFTIG

In het voorjaar werd J. vijftig. Een paar maanden na zijn geboorte werden de statuten van de vzw ATD Vierde Wereld België onderkend. Die twee gebeurtenissen hebben niets met elkaar te maken. Andr e Modave, toen een frisse dertiger, had over Joseph Wresinski gelezen en het daklozenkamp van Noisy-le-Grand. De stichter van wat toen nog Aide   Toute D tresse (ATD) heette had hem dermate geïnspireerd en verbaasd dat hij er naartoe was gegaan. Drie jaar later keerde hij op vraag van Wresinski terug naar België om zich in een arme buurt van Molenbeek te vestigen.

J. groeide op in West-Vlaanderen, op het platteland. Al in de lagere school noemden ze hem agressief en brutaal. Zijn leven was en is niet makkelijk. Vandaag voelt J. zich sterk verbonden met ATD Vierde Wereld. Hij neemt deel aan de Volksuniversiteit en andere activiteiten. Hij is intelligent en ook wel visionair.

Marianne de Laat spreekt in dit nummer over het belang van kruisen van kennis. Naast de erkende kennis van onderzoekers en professionals, gaat het ook om ervaringskennis van mensen in armoede. Kruising van kennis is geen optelsom van verschillende soorten kennis, het gaat om het produceren van een nieuwe kennis die zonder de ander nooit tot stand kan komen. Kruising van kennis is deel van het DNA van onze Beweging. Het is het spoor waar we de voorbije vijftig jaar hard aan gewerkt hebben. Daar is ook erkenning voor gekomen. Het Algemeen Verslag over de Armoede van 1994 blijft tot op vandaag een referentie. Nooit eerder hadden mensen in armoede de kans gekregen mee te schrijven aan een rapport over armoede.

ATD Vierde Wereld heeft in haar 50-jarig Belgisch bestaan ongetwijfeld bakens verzet en anderen geïnspireerd. Maar de armoede is niet uitgeroeid. In de kuststad waar J. ondertussen woont, ziet hij hoe er elke dag nieuwe daklozen bij komen. Hij wordt er kwaad van, maar ook ziek en wanhopig. Hoewel hij Joseph Wresinski nooit heeft ontmoet, spreekt hij vaak over hem. "Wat zou Wresinski wel niet denken als hij al die daklozen hier zou zien?" J. stelt die vraag regelmatig. "Jezelf een vraag stellen, daarmee begint verzet. En dan die vraag aan een ander stellen." schreef Remco Campert.

Verzet, ook dat zit in ons DNA. Meer dan ooit zijn we overtuigd dat we niet alleen staan in dit verzet. Samen met veel jongeren zijn we ook overtuigd dat de strijd tegen armoede niet los staat van elke andere strijd voor menselijke waardigheid en voor het behoud van onze planeet. Dit verzet zal maar tot duurzaam resultaat leiden als ook J. en zijn lotgenoten hierbij betrokken zijn. Afspraak over 50 jaar?

Guy Malfait
Nationaal Team

GRAPHIUS

▲ Foto: Vinnie De Craim

IEMAND ANDERS BESLIST

Mireille wilde geen enkele bijeenkomst missen. Daarom was ik verbaasd dat ze afwezig bleef op onze denkdag. Ik was wat ongerust en belde haar. “Denkdag? Ik weet helemaal niets van die denkdag.” antwoordde Mireille wat bits. Dacht ze misschien dat ik haar niet erbij wilde? “Ik stuurde je toch een maand geleden een uitnodiging” reageerde ik. Na enige stilte antwoordde ze met een onzekere stem: “ik krijg nooit post van jou”. “Hoe kan dat?” flitste het door mijn hoofd. Weifelend vervolgde ze: “Mijn post gaat rechtstreeks naar de bewindvoerder. Hij houdt heel wat post achter, ook alles van ATD. Ik durfde je dit niet zeggen want ik wou niet dat je wist dat ik onder bewindvoering sta. Alle informatie krijg ik door van Josiane die dat wel weet”. Josiane is haar buurvrouw en ze komen vaak samen naar ATD-bijeenkomsten maar Josiane lag een tijd in het ziekenhuis en toen liep het mis. “ Sorry, ik wist dit helemaal niet” stamelde ik. Ik bleef sprakeloos achter.

Toen ik haar enkele dagen later opzocht, zuchtte ze: “ik zou graag van bewindvoerder veranderen. Hij beslist welke brieven ik krijg. Verjaardagskaarten krijg ik daardoor te laat. Andere brieven krijg ik nooit te zien omdat hij vindt dat die niet belangrijk zijn voor mij. Dat is zo met alle brieven van ATD. Als ik iets extra wil om bijvoorbeeld op Kerstdag een cadeautje voor mijn kleinzoon te kopen, moet ik echt smeken. Het gaat toch om mijn geld, verdorie. Het is niet dat er geen

geld genoeg is hé, ik weet dat er geld op de spaarrekening staat maar toch moet ik aandringen om daarvan iets te krijgen. Als ik kleren nodig heb, moet ik dit vragen. Dat is toch niet normaal, dat een ander zo over mijn leven beslist.” Na een tijdje vervolgde ze: “Vorig jaar zei ik dat ik niet meekon op die reis naar de internationale ontmoeting omdat ik gezondheidsproblemen had, maar dat was niet waar. Mijn bewindvoerder weigerde dit te betalen. Niet nodig vond hij. Hij wou niet luisteren toen ik zei dat dit voor mij belangrijk was.” Mireille was kwaad en verdrietig tegelijk. Ze begon te huilen. “Weet je, dat is geen leven. Een ander die zo over je eigen leven beslist, ik kan niet doen wat ik wil.”

Deze laatste zin is mij bijgebleven. Het is nu bijna 20 jaar geleden dat ik Mireille in Frankrijk leerde kennen. Maar ook hier hoor ik mensen deze zin uitspreken, voelen mensen zich machteloos omdat ze geen greep hebben op hun leven. Toen ik Marianne de Laat op onze volksuniversiteit hoorde uitleggen dat het internationaal onderzoek rond armoede duidelijk maakte dat opgedrongen afhankelijkheid tot de kern van armoede behoort, moest ik aan de woorden van Mireille denken: “Iemand anders beslist over mijn leven, ik kan niet doen wat ik wil”.

Marijke Decuyper

‘ELKE MENS KAN ME IETS LEREN. OOK IK KAN IETS BIJDRAGEN’.

OEFENINGEN IN SAMENWERKING.

Nu ATD Vierde Wereld België 50 jaar bestaat en de bakens uitzet voor de volgende jaren, vroegen we aan **Marianne de Laat** waar het echt om gaat. *‘We hebben ambitie voor mensen in armoede én voor de samenleving. We willen mensen vormen zodat we beter kunnen samenwerken aan een wereld zonder armoede en uitsluiting.’*

SAMENWERKEN EN ANDEREN IN HUN KRACHT ZETTEN

‘Erbij horen’, dat willen we allemaal. Iets betekenen voor anderen en erkend worden voor wie we zijn en wat we doen. Om zelf iemand te zijn, tonen we graag hoe goed we zijn of hoeveel meer we hebben dan anderen: een grotere auto dan de burens, een hoger loon, meer punten dan onze klasgenoten. We laten graag horen dat we het beter weten, soms breken we anderen zelfs af, verwijten hen alles en nog wat en zien alleen wat ze niet hebben, niet weten, niet doen, niet kunnen. Mensen in armoede zijn de eerste slachtoffers van deze competitieve en individualistische cultuur. Ze zijn dikwijls het ‘zwarte schaap’ en krijgen de schuld voor wat misloopt: ze deden niet wat ze moesten doen, ga hen vooral uit de weg want er is niets goeds van hen te verwachten.

Mag iedereen meedoen? Participatie staat al enkele jaren hoog op de agenda van vele organisaties. De Vlaamse overheid zelf nodigt iedereen uit en geeft op haar website twee betekenissen van participatie: enerzijds het kunnen deelnemen aan de samenleving via school, werk of vrije tijd en anderzijds meebouwen aan en je stempel drukken op de samenleving, je omgeving mooier en beter maken samen met anderen. Militanten van de Vierde Wereld leren ons dat het één niet zonder het ander kan, dat deze twee kanten van

participatie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en dat respect voor elkaar de basisvoorwaarde is voor participatie, in welke betekenis dan ook.

Hoe kunnen mensen in armoede mee vorm geven aan een organisatie, het programma mee uitbouwen, mee beslissingen nemen in een buurtcomité? Al te vaak lukt dat niet. Als je het gevoel hebt dat je er niet bij hoort, als mensen je niet zien staan, waarom zou je dan meedoen aan een buurtcomité, een politiek debat of een participatief onderzoek? En als mensen in armoede al de stap durven zetten, dreigt een andere valkuil. Wie het goed kan uitleggen, wie het hardst roept, wie de juiste woorden weet te vinden, voert de boventoon. Op de achtergrond blijft het aarzelend stil.

Durven we dit omkeren? Dat is wat we doen met ‘kruising van kennis’, een werkwijze met als insteek: wat heeft de ander, en vooral de meest uitgesloten persoon, me te leren? Het gaat er niet om de ander te overtuigen hoe goed jouw idee wel is. Je luistert, probeert te begrijpen wat de ander je zegt en je neemt het dan mee in jouw denken. Elena Lasida, coordinator van het onderzoek over dimensies van armoede in Frankrijk, beschrijft het zo : *‘Het is een proces dat maakt dat je door anderen in je kracht gezet wordt waardoor je op een nieuwe manier gaat kijken naar je eigen kennen en kunnen en dat als vanzelfsprekend gaat*

inzetten voor een gemeenschappelijk doel.' Kruisning van kennis is een groeiproces voor elke deelnemer, het laat toe dat nieuwe ideeën en nieuwe kennis geboren worden en dat echt samenwerken mogelijk wordt. Het nodigt je uit om op een nieuwe manier naar anderen te kijken ('elke mens, hoe moeilijk zijn leven ook is, heeft me iets te leren') en doordat dit wederzijds is ga je ook op een nieuwe manier naar jezelf kijken ('ook ik heb iets bij te dragen'). Participatie, in alle betekenissen van het woord, wordt dan zo vanzelfsprekend dat het niet meer op de agenda gezet moet worden.

Ook op school kan dit toegepast worden. *Wat als kinderen gesterkt worden in wat ze wel kunnen? 'We pleiten voor een aanpak waardoor elk kind ontdekt dat het intelligent, creatief en tot veel in staat is en waar samenwerking eerder dan competitie de regel is: samenwerking tussen leerkrachten, tussen leerkrachten en ouders, tussen kinderen onderling.'* Zo formuleerde de delegatie van ATD Vierde Wereld België het op 11 juni tijdens een participatieve dialoog met Olivier De Schutter, speciaal rapporteur van de Verenigde Naties voor extreme armoede en mensenrechten.

Jong geleerd is oud gedaan. Laten we er vandaag nog aan beginnen opdat morgen anders en beter zal zijn!

Je luistert, probeert te begrijpen wat de ander je zegt en je neemt het dan mee in jouw denken.

SAMEN DE WERELD VERBETEREN, HET ZIT IN DE GENEN VAN ATD VIERDE WERELD

In 1956 ging Joseph Wresinski wonen in de sloppenwijk van Noisy-le-Grand (Frankrijk). Daar stichtte hij ATD, in 1957, samen MET (en dus niet VOOR) de bewoners. Hij had oog voor wat de mensen zelf al deden en versterkte dit. Zo steunde hij Mathilde, een tiener die zich ontfermde over de kleinsten in de wijk en een soort peuterschool opstartte. Hij gaf de bewoners het woord en zorgde dat ze gehoord werden in de samenleving.

De bewoners van de sloppenwijken werden gezien als sociale gevallen. Wresinski zag echter een politieke en sociale realiteit en deed beroep op wetenschappers om dit aan te tonen. Maar door hun manier van vragen stellen en de wereld begrijpen zagen ook zij alleen de gebreken en het falen van deze mensen die zich schijnbaar niet konden aanpassen aan

▲ Marianne de Laat tijdens de Volksuniversiteit van 9 juli 2021

de naoorlogse bloei en groei. Wresinski, zelf opgegroeid in armoede, zag echter mensen die heel vindingrijk waren en leerden overleven in de moeilijke omstandigheden waartoe de maatschappij hen veroordeelde. Samen met de socioloog Jean Labbens kon Wresinski dit duiden. Er zijn niet aan de ene kant mensen die de dingen meemaken, en aan de andere kant mensen die ze kunnen uitleggen. Mensen in armoede hebben een kennis over de maatschappij die anderen niet hebben, ze kunnen ons iets leren over onszelf en over het functioneren van de samenleving. Door samen over hun ervaringen na te denken vinden ze nieuwe woorden en inzichten.

Daarom brengt ATD Vierde Wereld al 50 jaar mensen in armoede samen op plaatsen zoals de Volksuniversiteit van de Vierde Wereld. Mensen ontdekken dat anderen gelijkaardige ervaringen hebben. Ze durven plots spreken, soms na een maandenlange, stilzwijgende deelname. Er wordt ook gezocht hoe de meest uitgesloten mensen kunnen deelnemen, omdat we er van overtuigd zijn dat zij ons iets essentieels te zeggen hebben.

De volksuniversiteit is echter geen onderonsje van mensen in armoede. Ook andere burgers worden uitgenodigd: medestanders, deskundigen en soms ook beleidsmensen die kennis hebben over het onderwerp. Iedereen leert van elkaar, en samen leren we hoe we ondanks onze verschillen echt met elkaar in gesprek kunnen gaan. Die kennis laten doorstromen en doorwerken is de volgende stap, op weg naar een samenleving zonder armoede en uitsluiting.

Marianne de Laat

Meer lezen? Dat kan in vorige nummers van het vierde wereldblad. Die vind je ook terug op onze website.

- Nrs 209 (dec 2019) en 215 (juni 2021) - over de dialoog bij het Steunpunt armoedebestrijding
- Nrs 208 (sept 2019) en 213 (dec 2020) – over het onderzoek 'Dimensies van armoede'
- Nr 210 (maart 2020) - over participatie

JONG ZIJN EN RUIMTE KRIJGEN OM JE DROMEN EN JE TALENTEN TE ONTDEKKEN

Samen met leeftijdsgenoten ontdekken wat je kan en hoopt, dat is de basis om je weg te vinden in het leven. ATD Quart Monde Jeunesse organiseert activiteiten en ontmoetingen maar heeft ook een maatschappelijke en politieke ambitie. We spraken met Katia Mercelis over deze tak van de Franstalige vierdewereldbeweging in België.

Katia Mercelis is al ruim twintig jaar volontair bij ATD Vierde Wereld. Na haar middelbare studies op Sint-Bavohumoirra in Gent behaalde ze een diploma van industrieel ingenieur en een master in ontwikkelingspolitiek. Ze werkte ruim drie jaar in een voedingsbedrijf maar koos dan voor een voltijds engagement bij ATD. Geen alledaagse keuze en ook niet zo uitzonderlijk. Er zijn wel meer ingenieurs in het internationaal voluntariaat. Katia trok naar het internationaal centrum bij Parijs en ging daarna in Nederland werken. Op de vakantieboerderij van ATD Vierde Wereld in Wijhe (provincie Overijssel) leerde ze haar man kennen, Jos Delisse. Hij kwam met haar naar Brussel. Zijn journalistieke en creatieve talenten en zijn passie om met jongeren te werken vielen op. Later werkten ze samen in een partnerproject in Berlijn-Brandenburg in Duitsland. Ook na het overlijden van Jos in 2016, blijft zijn geloof in de jongere generaties Katia aanmoedigen, zeker nu ze sinds 2020 de jongerenwerking in Franstalig België coördineert. Over de gedichten van Jos: www.ditisonderstroom.eu

Anne-Elisabeth, Emilie, Jonas, Arnaud, Mila, Liola en vele vrijwilligers
Dat is het huidige team, waarmee Katia dagdagelijks werkt. Anne-Elisabeth houdt de administratieve touwtjes in handen, Emilie en Jonas zijn er voor de 16-plussers en trekken een video-project, Arnaud is een gedetacheerde leerkracht die de relaties met scholen, ouders en jongeren opbouwt, Mila is een Duitse die een sociaal jaar of 'vredesdienst' doet via ASF (Aktion Sühnezeichen Friedensdienste). Voorzitter is Liola de Furstenberg, een jonge advocate in vreemdelingenrecht, gezinsrecht en sociaal recht. En dan is er nog een ruim netwerk van vrijwilligers en medestanders.

Kan je de werking in een notendop omschrijven?

Als jeugdorganisatie werken we samen met jongeren van 6 tot 30 jaar. Er is de jarenlange werking met jongeren van 16 tot 30 jaar, met tevens een Europese dimensie. Er zijn de wekelijkse straatbibliotheken in de wijken waarmee we vooral kinderen van de lagere school bereiken (zie inzet). Twee andere pijlers zijn: onze scholenwerking met partnerorganisaties, studenten, leerlingen en hun ouders, en de vorming en de begeleiding van vrijwilligers en stagairs.

Waaruit bestaat de jongerenwerking?

We werken overkoepelend en brengen mensen samen uit verschillende plaatsen in Wallonië en Brussel. We merken dat jongeren in kwetsbare situaties zelden buiten hun eigen regio of wijk komen. Zoals een jongere uit Brussel die door het fotoproject voor het eerst vanop het plein bij het justitiepaleis zijn

▲ vlnr.: Katia, Jonas, Emilie, Mila en Arnaud

stad ziet, of een kind van de straatbibliotheek dat zijn eigen plein ontdekt vanop de Hallepoort. Als het gaat om armoede en uitsluiting is de ervaringskennis van jongeren essentieel. Het doel is om de stem en ervaringen van jongeren te versterken binnen en buiten ATD, in overlegplatforms zoals bijvoorbeeld het kinderrechtencollectief, op festivals, in de opleiding van toekomstige leerkrachten. We hebben een maatschappelijke én politieke ambitie. De sociale en culturele participatie van jongeren versterken en de ontmoeting promoten tussen jongeren met een verschillende achtergrond horen daar bij.

En de schoolwerking?

De school heeft een grote impact in een mensenleven, positief en minder positief. Het thema duikt voortdurend op in onze acties met jongeren en volwassenen, ondermeer in de volksuniversiteit van de vierde wereld als ouders zich zorgen maken over de 'vlotheid' waarmee hun kinderen in het bijzonder onderwijs terecht komen. Van 2015 tot 2017 werkten we een project uit: 'Onze ambities voor de school' ('Nos Ambitions Pour l'Ecole'). We brachten jongeren, ouders, leerkrachten en andere professionals uit het onderwijsveld samen, voor gesprekken volgens de methode 'kruisen van kennis'. De vraag: wat is er nodig voor een school waar iedereen slaagt? Dat begint natuurlijk met het nadenken over wat 'slagen' inhoudt. De resultaten en de voorstellen van dit project vormen nu de leidraad van onze schoolwerking voor de volgende jaren. Een gedetacheerde leerkracht uit het

middelbaar onderwijs is daarbij de motor. Sensibilisering in scholen blijft heel belangrijk, ook in het hoger onderwijs, in de opleiding van leerkrachten. Verder staan er langs Franstalige kant onderwijservormingen op stapel en we pleiten om ouders en jongeren daarbij als partners te betrekken. We willen ook ingaan op vragen van jongeren en ouders om hun relatie met de school te ondersteunen. Hiervoor werken we ook samen met andere organisaties die deze ambities delen.

Begeleiden van vrijwilligers, dat gaat over de vorming van animatoren?

Doorheen het jaar organiseren we vormingen voor animatoren en debriefen we wekelijks. Wie zijn de prioritaire gezinnen en jongeren in onze acties? Hoe en waarom outreachend werken, naar de jongeren en hun ouders toestappen? Binnenkort is er een vorming over 'lezen in een meertalige context'. De straatbibliotheken gaan overwegend door in het Frans, maar veel van de kinderen spreken thuis een andere taal. Ik begeleidde een hele tijd de straatbib in Sint-Gillis, en het was opvallend hoe ik als Nederlandstalige vaak werd aangesproken over taal. Moeders, soms ook analfabeet, kwamen vragen waar en hoe zij of hun kinderen beter Frans of Nederlands kunnen leren, omdat ze weten dat het voor hun toekomst essentieel is. En een andere man, een veertiger, liep jobs in Brussel mis omwille van het Nederlands. Hij was verantwoordigd omdat hij in het bijzonder onderwijs nooit de kans had gekregen om een andere taal te leren.

▲ Straatbibliotheek in Sint-Gillis

Om maar te zeggen dat die laagdrempelige aanwezigheid, met boeken op een pleintje of fotoprojecten in het park, ook andere zaken mogelijk maakt. De straatbibliotheek is nu aanwezig in de Brusselse gemeentes Sint-Joost en in Molenbeek, en in Charleroi. We zoeken vooral wijken of pleinen waar geen andere organisaties actief zijn, maar wel veel kinderen buiten spelen bij gemis aan een eigen tuin. Langdurige aanwezigheid op een plek geeft ons ook inzicht in de armoede in die omgeving, we ontdekken zowel mechanismen van uitsluiting als van solidariteit. Mooi is als onze volgehouden actie erkenning krijgt, anderen inspireert. Zoals in Sint-Gillis, waar de openbare bibliotheek en een gemeentelijke wijkorganisatie na 4,5 jaar de 'boeken'animatie nu overnemen.

Begeleiding van jongeren gaat ook over de vorming, de dialoog en de inspiratie die we hen bieden op de drempel van het beroepsleven of van een studiekeuze.

Wat houdt dat in?

Jongeren die een stage lopen, of een 'sociaal jaar' doen, vaak jongeren uit de buurlanden, maken op die manier intens kennis met de realiteit van armoede en uitsluiting en hoe acties van ATD daartegen strijden. Waar ze later ook terechtkomen of gaan werken, ze nemen die ervaring mee en daarom investeren we van harte in de volgende generatie. In diezelfde geest ondersteunen we ook een KAP, een 'Kot à Projet' een traditie aan de universiteit van Louvain-la-Neuve. Een groepje studenten zit samen op kot en engageert zich rond een bepaald thema, sociaal, cultureel, ecologisch. De studenten van Kap Quart doen vrijwilligerswerk in een opvang voor daklozen,

in huiswerkbegeleiding, en nemen ook deel aan de volksuniversiteit van ATD en aan de lokale groepen.

In Vlaanderen heeft ATD geen uitgebreide jongerenwerking?

Inderdaad, binnen de mogelijkheden die ATD heeft is dat nu geen optie. Wel is er in de meerjarenplanning 2021-2025 veel aandacht voor de noden en ervaringen van jongeren en voor wat ze te vertellen hebben. Er zijn in Vlaanderen bovendien heel wat goede jongerenwerkingen zoals Beton- ne Jeugd en Jong Gent in Actie, die echt zoeken om mét jongeren uitsluiting tegen te gaan. Er is ook Uit De Marge vzw, dat is het Vlaams steunpunt voor jeugdbeleid en jeugdwerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie. En de Ambrassade, een organisatie die het jeugdwerk ondersteunt, kennis opbouwt, en een schakel is naar het beleid. We kunnen zeker van elkaar leren, elkaar ruimte bieden voor dialoog en voor het uitwisselen van ervaringen.

Zelf was je lid van de scouts. Heeft dat invloed op wat je nu doet?

Jazeker, dat heeft mij gevormd als mens. De wortels voor mijn engagement liggen in die periode. Samenwerken aan projecten, omgaan met verschillen, verantwoordelijkheid dragen, dat heb ik geleerd bij de scouts. Ik ontdekte er mijn passies en talenten, op een diepere manier dan op school. Het zijn ervaringen die ik alle jongeren toewens: met leeftijdsgenoten ruimte krijgen voor je talenten en je dromen, voor je zoeken en voor je idealen, je proberen en je weg vinden.

Wenskaarten 2021, een cocreatie tussen jong en oud:

ATD Vierde Wereld internationaal verkoopt elk jaar wenskaarten, met illustraties gemaakt door kinderen en volwassenen tijdens culturele acties van ATD. ATD Vierde Wereld België en de Franstalige jongerentak ATD Quart Monde Jeunesse besloten deze jaarlijkse traditie nieuw leven in te blazen.

Hiervoor haalden ze inspiratie bij kinderen uit de lagere school Trixhes 3 van het buitengewoon onderwijs in Ougrée (Luik). Jacques Radoux, een medestander en leraar Frans en Latijn op pensioen, begeleidt er al twee jaar wekelijks een creatief uurtje rond verhalen, poëzie en expressie. Via de straatbibliotheek had hij de wijk, de school en kinderen zeven jaar lang goed leren kennen. In het kader van zijn poëziewerkshops stelde hij de kinderen en hun juf voor om korte gedichtjes of haiku's te schrijven rond het thema seizoenen. Op basis van een selectie van die gedichten maakte een onafhankelijke en bevriende artieste Camille Tran dromerige illustraties. Dit resulteerde in 12 unieke en tweetalige kaarten, gepast voor vele gelegenheden en gebeurtenissen doorheen het jaar. Je kan ze vanaf eind oktober kopen, per stuk of de hele serie, bij ATD Vierde Wereld. Het project kadert in onze inzet voor 'recht op cultuur voor iedereen' en steunt acties van culture participatie en creatieve expressie.

Bladeren vallen
In rood-geel-bruin
Het is september

-Ethan (10 jaar)

Straatbibliotheek van de Vierde Wereld:

De straatbibliotheek richt zich tot kinderen en gezinnen die weinig toegang hebben tot boeken en culturele activiteiten. Animatoren vertellen en lezen samen met de kinderen boeken op een zichtbare open plek in de buurt: een plein, een grasveldje,... Ze installeren wekelijks kleurrijke dekens en vlaggetjes, een mooie keuze aan boeken en wat spelletjes. Steeds op dezelfde plaats, dag en uur, zo ontstaat een band en wederzijds vertrouwen. Het versterkt de sociale cohesie in de wijk. De straatbibliotheek gebeurt buiten, soms onder een zeil als nodig, want zo blijft het voor iedereen toegankelijk. 'Een cocon op het beton', noemde een moeder het.

De straatbibliotheek wil de wereld van de boeken toegankelijker en aantrekkelijker maken voor kinderen en via hun verhalen hun interesses, hun dromen en hun gezinnen leren kennen. De animatoren moedigen de kinderen aan om het plezier van lezen en hun talenten te ontdekken.

ATD Vierde Wereld verkent eerst grondig in welke wijk deze wekelijkse actie betekenisvol kan zijn. In de wijken waar ze een straatbibliotheek opstart, wonen veel gezinnen in armoede. De straatbibliotheek wil met langdurige en regelmatige aanwezigheid in de buurt de diversiteit van armoede, de armoede van nu, leren kennen en de mechanismen van uitsluiting begrijpen en benoemen. ATD Quart

Monde Jeunesse begeleidt vandaag straatbibliotheek in twee Brusselse gemeenten en in Charleroi en plant de start van een nieuwe straatbibliotheek in Wallonië in 2022.

ATD animeert wereldwijd straatbibliotheek, reeds sinds begin van de jaren 1970. In Vlaanderen startten recent twee straatbibliotheek: in Willebroek in 2021 en in Bos-suit (Avelgem) in 2018.

Een recent filmpje over de straatbibliotheek in Franstalig België vind je ondertiteld op onze website onder rubriek video's. Het is gemaakt bij de start van het videoproject van de Jongerendynamiek. Onder die noemer komen jonge mensen tussen 16 en 30 jaar uit verschillende hoeken in Wallonië en Brussel maandelijks samen. Het gaat om jongeren met een ervaring van armoede en sociale uitsluiting, en jongeren uit andere milieus met meer kansen. Door samen te werken aan een project leren ze elkaar beter kennen. Ze delen hun ervaringen, kunnen zich uitdrukken in een respectvolle sfeer en vormen elkaar zo als mens. ATD biedt hen deze ruimte en versterkt hun stem in de samenleving. In 2020 en 2021 kozen ze video en fotografie als rode draad in hun samenkomsten.

Meer weten over Jeunesse Quart Monde (in het Frans):
www.jeunessequartmonde.be

34STE WERELDDAG VAN VERZET TEGEN EXTREME ARMOEDE

Samen aan de toekomst bouwen: extreme armoede uitroeien met respect voor iedereen en onze planeet

Bij het ter perse gaan van dit nummer, waren de meeste activiteiten nog niet gekend. Een actueel overzicht vind je op onze website: www.atd-vierdewereld.be. De activiteiten wereldwijd kan je raadplegen op www.overcomingpoverty.org.

Aalter

Vrijdag 15 oktober

Filmvertoning "I, Daniel Blake" van Ken Loach
Start om 19:30 in het Auditorium, Europalaan 22.
Filmvoorstelling gevolgd door nabespreking/ getuigenissen van mensen in armoede aangesloten bij de Toevlucht.
Meer info: contact@atd-vierdewereld.be

Brugge

Zaterdag 16 oktober

"Hoog tijd voor kwaliteit."
Van 17 tot 19 uur in de Magdalenakerk – YOT Stalijzerstraat 19 .
We werken rond thema Recht op kwaliteit: zowel de hulpverlening als de gewone dingen in het leven moeten kwaliteitsvol zijn. We willen ook aandacht geven voor de dingen die verloren zijn gegaan omwille van coronatijd en ruimte maken om er een plaats aan te geven .
Inleiding thema door Dalila Hermans – keuze uit werk-winkels rond het thema – participatiemoment – receptie.

Georganiseerd door: Amnesty-Brugge, ATD-Brugge, Beweging.net, CAW Noord-West-Vlaanderen, CM, De Kantel, Diaconie, Inloophuis 't Sas, Integraal, Oarm in oarme, Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, Úze Plekke, Viva-Svv, VormingpusBrugge, vzw Wieder
Meer info: Jo Dhaenens, jodhaenens@telenet.be

Hasselt

Zondag 17 oktober

Wake tegen extreme armoede
Meer info: De Trawanten, armoedevakbond@gmail.com

"Waar mensen gedoemd zijn in armoede te leven, worden de Rechten van de Mens geschonden."

Wij zijn verplicht ons te verenigen om die rechten te doen respecteren."

Joseph Wresinski

SAMEN DE WERELD MOOIER MAKEN

‘Participatie’ is de rode draad van dit nummer. Dit jaar is het een halve eeuw geleden dat ATD Vierde Wereld in België voet aan wal zette, en begon te werken aan de participatie van mensen aan de onderkant. Een uitdaging, omdat die participatie niet van één kant kan komen. Als de ouders van Jessica op school uitgenodigd worden voor een gesprek, is dat meestal niet om hun mening te vragen, maar om hen te zeggen wat er fout loopt en wat de school ‘aanbeveelt’. In het beste geval gaat het om een advies om dochterlief beter in de gaten te houden, maar vaak wordt het eerder een beperking van haar verdere schoolloopbaan. Wanneer Aivar bij het OCMW aanklopt omdat hij door de covid-crisis zijn job is kwijtgeraakt, moet hij eerst een integratiecontract ondertekenen: in het beste geval heeft de maatschappelijk werkster hem gevraagd welk soort werk hij aankan, maar in de praktijk zal het eerder een verbintenis zijn om tweemaal per maand te verantwoorden hoeveel sollicitaties hij gedaan heeft. Mantelzorg voor zijn zieke moeder of studies hervatten staan meestal niet in zo’n contract. De sociale dimensie van armoede is afhankelijkheid en onvrijheid, geen participatie.

En omgekeerd: van de honderden doorwrochte beleidsvoorstellen die ATD en andere verenigingen – met participatie van mensen in armoede - de voorbije halve eeuw op tafel hebben gelegd, is het overgrote deel in de lade beland.

Armoede is niet alleen een kwestie van geld, maar vooral een kwestie van machtsonevenwicht. De politieke dimensie van armoede is marginalisering, rechteloosheid en miskenning van je burgerschap. De hongerstaking van de mensen zonder papieren in de Brusselse Begijnhofkerk was een collectieve wanhoopsdaad van honderden mensen die al jarenlang ‘niet bestaan’ in de ogen van de overheid: daardoor mogen ze noch werken noch geholpen worden, en vallen ze ten prooi aan uitbuiting door huisjesmelkers en gewetenloze werkgevers. De hongerstakers hebben door zelf-foltering een stem in de media opgeëist, maar ze hebben hun slag niet thuisgehaald. Ook zij hebben pijnlijk ervaren dat participatie niet kan afgedwongen worden door een kwetsbare minderheid.

Nothing about us, without us

ATD Vierde Wereld heeft altijd de weg van de dialoog gekozen. Die zachte aanpak, met heel veel voorbereiding en diplomatie achter de schermen, heeft al vaak tot frustratie geleid, wanneer onze inbreng geen gehoor vindt. Maar toch kunnen we nu met enige trots terugkijken op enkele sterke verwezenlijkingen die er zonder onze Beweging nooit zouden gekomen zijn: het Algemeen Verslag over de Armoede in 1994; de decretale erkenning van ‘verenigingen waar armen het woord nemen’ met hun eigen participatie-methodiek, door de Vlaamse Gemeenschap; het Samenwerkingsakkoord tussen de federale en regionale overheden voor een globale aanpak van armoede, gebaseerd op mensenrechten én op permanente dialoog met mensen in armoede; de oprichting van het interfederaal Steunpunt Armoedebestrijding in 1998; en een aantal maatregelen om rechten te versterken.

Participatie is niet alleen een politieke zaak. Het gaat er evenzeer om, een stem te hebben in de dagelijkse contacten met diensten, de buurt, het werk of de school, de gemeente. ‘Nothing about us, without us (niets voor ons, zonder ons, nvdr)’. Mensen in armoede verlangen niet alleen inspraak of zelfbeschikkingsrecht in wat hen zelf aanbelangt. Echt burgerschap betekent dat ook je bijdrage aan de gemeenschap erkend en gewaardeerd wordt. Zoals Nancy, die zelf op straat heeft geslapen en nadien lange tijd onderdak bood aan andere daklozen. Of Jos, die als vrijwilliger meewerkt in de huiswerkklas in het buurthuis. Ook de collectieve inzet moet vermeld worden, zoals de voorbereiding van het boek ‘Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger’, waar een groep militanten twee jaar lang aan meewerkte. Al die positieve energie draagt bij aan een warmer, meer menselijk Vlaanderen. Dat die uitgestoken hand gegrepen wordt door duizenden medestanders uit allerlei milieus, dat is participatie!

Ides Nicaise
Voorzitter ATD Vierde Wereld Vlaanderen

KALENDER

STARTDAG

Zo 26 september in Brussel

VOLKSUNIVERSITEIT

Zat 2 oktober in Gent

De straatbibliotheek in Bossuit organiseerde samen met Link in de Kabel drie namiddagen rond werken met tablets.

De kinderen leerden op speelse wijze een videospel programmeren. De tweede namiddag gebruikten ze verschillende apps om een muzikaal meesterwerkje te maken.

Op de derde dag maakten ze een animatiefilmpje met playmobilfiguurtjes

Maar ook de volwassenen gingen aan de slag met tablets.

Meer op onze website.